
УДК 378.147.016:811.133.1'25

Д. І. Панченко

ФОРМУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Резюме

В статье исследуется процесс формирования переводческой компетентности специалистов в письменном переводе с иностранного на родной язык. Обращается внимание на использование современных информационных технологий и Интернет-ресурсов.

Summary

The article gives analysis of the formation of a professional competence in translating from a foreign language into the native one. The application of information technologies in teaching translation with the help of modern Internet-resources is discussed.

Ключові слова: автоматизація в перекладі, викладання перекладу, інформаційні комп'ютерні технології, інформатизація навчального процесу, компетенції перекладача, переклад, перекладацька компетентність.

Об'єктом дослідження є процес формування перекладацької компетентності фахівця в галузі письмового перекладу з іноземної мови рідною.

Предмет становить методика навчання майбутніх перекладачів.

Метою статті є теоретичне дослідження проблеми формування професійної компетентності студентів-перекладачів, розвитку навичок володіння сучасними інформаційними технологіями та критичного мислення для успішного здійснення перекладацької діяльності.

Аналіз наукових джерел, сучасних інформаційних ресурсів було використано як базовий *матеріал* дослідження.

Соціальне замовлення на підготовку випускників вищих навчальних закладів, які володіють навичками й уміннями професійного перекладу, необхідність подальшого вивчення потенціалу перекладацьких інновацій у сучасному інформаційному просторі та недостатня розробленість цієї проблеми в методичному плані визначають *актуальність* роботи.

Розвиток суспільства на сучасному етапі висвітлив той незаперечний факт, що перекладацька діяльність набула значного затребування у різних сферах життєдіяльності світового співтовариства. Міжнародна федерація перекладу (Federation of International Translation) – розрізняє наступні підвиди перекладацької професії: 1) наукові та технічні перекладачі; 2) перекладачі для засобів масової інформації; 3) перекладачі конференцій; 4) перекладачі загальносуспільного спрямування; 5) судові перекладачі; 6) сурдоперекладачі; 7) теоретики перекладу або перекладознавці; 8) викладачі перекладу [1].

На фоні помітного розвитку науки про переклад методика навчання саме перекладу залишається недостатньо розробленою цариною, що, безумовно, згуртувало навколо себе перекладацьку спільноту (методистів, лінгвістів, перекладознавців та інших фахівців, причетних до цього лану), яка міцніється на думці в пильній потребі підготовки висококваліфікованих перекладацьких кадрів. Культурні, економічні, політичні та соціальні зв'язки між країнами, що постійно поширюються, глобалізація, інтеграція, зміна умов співробітництва висувають нові вимоги до підготовки письмових та усних перекладачів у різних галузях промисловості, науки, культури та мистецтва, які володітимуть найефективнішими сучасними перекладацькими технологіями.

Чільною передумовою успішного вишколу майбутніх перекладачів є вдосконалення навчального процесу, створення педагогічних засад, розробка якісно нової педагогічної моделі навчання, організаційних форм для розвитку перекладацької компетенції, визначення базових складових професійної компетентності перекладача [4; 5]. Слід зазначити, що перекладацька компетенція, яка формується в процесі цілеспрямованого навчання, а також в процесі тривалої практичної діяльності [3], передбачає знання, навички та вміння, необхідні перекладачеві в усіх видах перекладу незалежно від жанру тексту для здійснення усного та письмового перекладу, анотування, реферування та редагування перекладеного тексту. Важливою складовою перекладацької компетенції є наявність у свідомості перекладача накопичених внаслідок особистого досвіду фонових знань, обсяг яких в ідеалі наближувався б до відповідного обсягу освіченого носія мови.

Перекладацьку компетентність можна визначити як здатність мобілізувати перекладацьку компетенцію для виконання завдань у контексті міжкультурної та міжмовної комунікації [2].

Навчання професійного перекладу – це не лише і не стільки вільне оволодіння студентом іноземною мовою (необхідний аспект підготовки), але й формування у нього особливого виду мовленнєвої діяльності, осмисленого ставлення до наявних інформаційних ресурсів і не в останню чергу підвищення загальнокультурного рівня. Однак для того, щоб впроваджувати ефективну систему навчання кваліфікованих перекладачів, слід враховувати запити ринку, потрібно орієнтуватися на спеціалізацію і готувати не фахівців з мови, а фахівців у перекладі [7].

Професійний перекладач здатен спеціалізуватися в одному або в декількох видах перекладу, які виконуються в різних умовах, часових межах, виходячи із цілей замовників. Текст перекладу може призначатися для загального ознайомлення з оригіналом, для отримання певної інформації або для публікації як повноцінної заміни оригіналу. В усіх цих випадках до перекладу ставляться різні вимоги, і перекладач має бути готовим їх задовольнити [8].

Сучасна методика навчання перекладу вимагає пошуку новітніх підходів і оптимальних рішень, які б дозволили у вкрай короткий термін озброїти майбутніх перекладачів усіма необхідними знаннями, навичками та вміннями.

Наразі важко уявити підготовку перекладачів без залучення інформаційних технологій. Останні включають сукупність засобів та методів збору, опрацювання та передачі даних для отримання необхідної інформації з метою її подальшого аналізу [9].

Застосування таких технологій у ході навчання забезпечують Інтернет-ресурси, що пропонують аутентичні тексти, спеціалізовані та наукові журнали, громадсько-політичну літературу, засоби масової інформації, останні випуски періодичних видань, матеріали тематичних конференцій та сайтів. Усе це суттєво урізноманітнює і розширює коло традиційних навчальних тем, що пропонуються для змістового аналізу перекладу. З'явилася можливість працювати з електронними термінологічними словниками, звертатися до баз даних, використовувати

міжнародні термінологічні системи, комп'ютерні програми різномовних перевірок правопису, автоматизованого перекладу тощо.

Сьогодні вже недостатньо перекласти текст за допомогою комп'ютера як текстового редактора. Оформлення готового документа повинно відповідати зовнішньому вигляду оригіналу якомога точно, а також ухваленим в державі стандартам і канонам. З метою економії часу від перекладача вимагається вміння ефективно використовувати раніше виконані замовлення за аналогічною тематикою при перекладі схожих фрагментів тексту [6].

Поставлені вимоги можна задовольнити здебільшого, якщо перекладач не тільки досконало володіє рідною та іноземною мовою, знає предметну галузь перекладу, але й впевнено орієнтується у сучасних комп'ютерних технологіях, уявляє собі організацію виробничого процесу, послідовність кроків і необхідних дій, а саме: отримання вихідного документу від замовника електронною поштою, розпізнавання комп'ютерною програмою, письмовий переклад та редагування з використанням електронних словників і термінологічних баз даних, комп'ютерна верстка, контроль якості й оновлення баз даних здійснених перекладів та термінів, повернення перекладеного документа, отримання зауважень замовника, архівація перекладу і глосарія, оплата замовлення через Інтернет тощо.

Сучасні комп'ютерні програми спроможні повністю або частково автоматизувати такі види перекладацької діяльності [1]:

- 1) розпізнавання мовлення і тексту;
- 2) перетворення різних форматів документів;
- 3) аналіз документів з оцінюванням обсягів перекладацьких робіт;
- 4) вилучання термінів з тексту;
- 5) володіння термінологією;
- 6) створення бази даних виконаних перекладів;
- 7) переклад за допомогою бази даних;
- 8) автоматичний комп'ютерний переклад;
- 9) колективна робота над перекладами та використання термінів;
- 10) відстеження змінення документів протягом всього циклу роботи;
- 11) переклад оновлених версій документації і програмного забезпечення;

- 12) аналіз і перевірка перекладів, їх редагування, виправлення;
- 13) керування перекладацькими проектами;
- 14) контроль якості перекладів.

Розв'язання всього кола проблем, що постають перед сучасним ринком перекладацьких послуг, вже не забезпечується окремими перекладачами. Сучасний перекладач – це повноцінна команда фахівців, озброєних новітніми технологіями і програмним забезпеченням. Автоматизація перекладацької діяльності набуває при цьому ключового значення і дозволяє виконувати великі обсяги робіт якісно та вчасно [6].

Перспективним вбачаємо подальше дослідження методики викладання перекладу з доцільним використанням сучасних інформаційних технологій та комп'ютерних перекладацьких програм, розроблення комплексу вправ для контролю та засвоєння матеріалу, ознайомлення з негативними наслідками неточного перекладу, формування у студентів навичок критичного мислення та особистого досвіду фонових знань.

Список літератури

1. Бушев А. Б. Использование Интернет-ресурсов в переводе [Электронный ресурс] / А. Б. Бушев. – Режим доступа: http://www.russcomm.ru/gsa_biblio/b/bushev02.shtml.
2. Волчанська М. Д. Зміст понять «компетенція» і «компетентність» у галузі методики навчання / М. Д. Волчанська // Вісн. ХНУ. – Вип. 17. – Х., 2007. – С. 23–29.
3. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение : учеб. пособие / В. Н. Комиссаров. – М. : ЭТС. – 2001. – 424 с.
4. Латышев Л. К. Перевод: теория, практика и методика преподавания : [учеб. пособие для студ. перевод. фак. высш. учеб. заведений] / Л. К. Латышев, А. Л. Семенов. – М. : Академия, 2003. – 192 с.
5. Латышев Л. К. Технология перевода : учеб. пособие / Л. К. Латышев. – М. : Изд. центр «Академия», 2007. – 320 с.
6. Цемахман А. Информационные технологии в переводе : учеб. курс [Электронный ресурс] / А. Цемахман. – Режим доступа: <http://www.translators-union.ru/community/translation/ university/IT>.

7. Черноватий Л. М. Проблематика досліджень у галузі методики навчання перекладу як спеціальності / Л. М. Черноватий // Вісн. ХНУ. – 2004. – № 635. – С. 192–197.

8. Черноватий Л. М. Особливості різних видів перекладу та зміст формування фахової компетенції майбутніх перекладачів / Л. М. Черноватий // Наук. зап.. – Вип. 75(5). – Сер.: Філол. науки (мовознавство). – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2007. – С. 22–26.

9. Чухарева О. В. Информационные технологии [Электронный ресурс] / О. В. Чухарева. – Режим доступа: http://chyhareva.ru/inf_teh/index.html.